

Sognekraft AS
Røysavegen 1
6893 Vik

Vår dato: 23.04.2019
Vår ref.: 200704974-233 kv/jaso
Arkiv: 312/077.5Z
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Jan Sørensen.

Søknad om ny planendring for Leikanger kraftverk. NVEs vedtak.

Sognekraft AS har søkt om ny planendring for Leikanger kraftverk i Henjaelvi og Grindselvi i Leikanger kommune. Tillatelse til regulering av Store Trastadalsvatn og bygging av Leikanger kraftverk ble gitt i kgl.res. 17.6.2016 og senere tillatelse til planendring ble gitt i kgl. res. 1.9.2017.

Planendringen omfatter etablering av et tverrslag i Henjadalen for uttak av steinmasser til bygging av nødvendig vei opp til nytt drikkevannsinntak i Traståna. I anleggsperioden må det etableres et steinknuseverk i nærheten av tverrslaget og det vil være behov for mellomlagring av masser.

De areal- og miljømessige virkningene av planendringen vurderes som små, og den omsøkte løsningen fremstår som den klart beste av de tre alternativene som har vært vurdert. NVE vurderer det som lite sannsynlig at planendringen vil føre til økt samlet belastning på økosystemet. Tiltaket forventes heller ikke å påvirke den økologiske tilstanden i de nærliggende vannforekomstene og miljømålene som er fastsatt i den regionale vannforvaltningsplanen.

Leikanger kommune mener tiltaket ikke vil medføre noen virkninger av betydning på miljøet. Kommunen anmoder NVE om å godkjenne planendringen slik Sognekraft har søkt om. Fylkesmannen i Vestland mener et tverrslag vil være et akseptabelt tiltak, men påpeker viktigheten av å avgrense inngrepene i Henjadalen til kun det som er nødvendig.

NVE konkluderer med at fordelene og nytten ved gjennomføring av omsøkt planendring er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, jf. vannressursloven § 25 og vassdragsreguleringsloven § 8. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 2 og vannressursloven § 8 gis Sognekraft AS tillatelse til å foreta planendring for regulering av Store Trastadalsvatn og til overføring av Henjaelvi til Grindselvi og til bygging av Leikanger kraftverk i Leikanger kommune. Tillatelsen gis på de vilkår som fremgår av tillatelse gitt ved kgl. res. 17.6.2016.

Oppsummering av søknaden

Søknad

NVE har mottatt søknad fra Sognekraft AS datert 10.12.2018 om ny planendring for Leikanger kraftverk i Henjaelvi og Grindselvi i Leikanger kommune, Sogn og Fjordane fylke. Planendringen gjelder etablering av et tunneltverrslag i Henjadalen for uttak av steinmasser fra vannveien til kraftverket.

Bakgrunn for søknaden

Tillatelse til regulering av Store Trastadalsvatn og bygging av Leikanger kraftverk ble gitt ved kgl. res. 17.6.2016 og senere tillatelse til planendring ble gitt ved kgl. res. 1.9.2017.

Etableringen av Leikanger kraftverk vil påvirke den kommunale drikkevannsforsyningen som i dag har inntak i Henjaelvi på kote 168. Drikkevannsinntaket må derfor flyttes til Traståna lenger opp i vassdraget. Nytt drikkevannsinntak i Traståna vil bli bygd i samme konstruksjon som inntaket til kraftverket på kote 611. Den nye drikkevannsløsningen inngår i en privatrettslig avtale mellom Leikanger kommune og Sognekraft og forutsetter bygging av ny vannledning opp til inntaket i Traståna og permanent vei for tilkomst i driftsfasen. Vannledningen for drikkevannet vil i hovedsak bli lagt i eller langs veien. Bygging av vei og legging av vannledning medfører et massebehov på ca. 50-60 000 m³ løse masser.

Sognekraft har vurdert tre mulige løsninger for å skaffe tilveie de nødvendige steinmassene:

- Etablering av et tunnelverrslag i Henjadalen
- Etablering av lokale massetak i Henjadalen
- Transport av masser fra Grindsdalen.

Sognekraft mener alternativet med etablering av et tunnelverrslag i Henjadalen vil være den beste løsningen med minst areal- og miljømessige virkninger. Alternativet med tverrslag gjør også at en kan få en samfunnsnyttig bruk av tilgjengelige steinmasser uten at lokalmiljøet blir utsatt for omfattende tungtransport gjennom et sårbart nærmiljø.

Hvilke tillatelser det søkes om

Det søkes om følgende tillatelser:

- Etter vassdragsreguleringsloven § 2 og vannressursloven § 8 om å:
 - Etablere et tunnelverrslag i Henjadalen for uttak av tunnelstein for veibygging.

Sognekraft AS vil arbeide for å oppnå minnelige avtaler med alle grunneierne. Dersom dette ikke lar seg gjennomføre, søker selskapet om følgende for Leikanger kraftverk:

- Etter oregningslova om å:
 - Erverve nødvendig grunn og rettigheter for etablering av tverrslag.
 - Tillatelse til å ta i bruk arealer og rettigheter før skjønn er avholdt (forhåndstiltredelse).

Geografisk plassering av tiltaksområdet

Tiltaksområdet er lokalisert i Leikanger kommune, Sogn og Fjordane fylke. Henjaelvi renner ut i Sognefjorden ved Hermansverk og Grindselvi har sitt utløp ca. 6-7 km lenger ute i fjorden. Planendringene det søkes om ligger i Henjadalen ved Traståna i samme tiltaksområde som det konsesjonsgitte prosjektet og i nærheten av andre planlagte inngrep.

Dagens situasjon og eksisterende inngrep

De øvre delene av vassdragene er relativt lite preget av tekniske inngrep. Henjaelvi har to vann av noe størrelse, Fjærlandsvatn og Store Trastadalsvatn. Elva fungerer som drikkevannskilde for Leikanger. Det går grusveier et stykke opp langs vassdragene i begge dalførene. Nedre deler er preget av landbruksaktivitet og bebyggelse. Et settefiskanlegg har inntak i nedre del av Henjaelvi. Elva renner

gjennom tettstedet Hermansverk før utløpet i fjorden. Ved Seljevollen i Grindsdalen krysser to kraftledninger på hhv. 132 kV og 66 kV.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Sognekraft opplyste i den opprinnelige søknaden om at det var inngått samarbeidsavtale med tilnærmet alle aktuelle fallsrettseiere og grunneiere i Henjadalen og Grindsdalen. I gjeldende konsesjon er det gitt samtykke til å ekspropriere nødvendige fallrettigheter etter oreigningsloven i tilfelle minnelig avtale ikke oppnås. Samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer fulgte automatisk ut fra bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven som da var gjeldende og før loven ble endret i 2017.

Beskrivelse av det omsøkte tiltaket

Tverrslaget fra driftstunnelen og ut i dagen er planlagt på kote 600 ca. 150 m sør for inntaket i Traståna. Det er to alternative muligheter for tverrslagstrasé. Lengden på tverrslaget blir 110-130 m avhengig av hvilken trasé som blir valgt. Tverrslaget blir drevet ut i dagen enten ved å sprengre innenfra og ut, eller å først etablere en forskjæring som det blir sprengt ut i. En forskjæring vil måtte etableres veiløst, enten ved å fly eller belte inn en tilstrekkelig stor gravemaskin. Det vil bli etablert ca. 50 m vei ned til veien som går til inntaket i Traståna. I området utenfor tverrslaget vil det bli etablert et midlertidig riggområde for steinknuseverk og mellomlagring av tunnelstein og ferdig knuste masser som skal nyttes til veibyggingen.

Basert på antatt løsmasseoverdekning på 3 m vil forskjæringen fra terrenget og til påhugget bli ca. 32 m lang og 6,5 m bred og båndlegge ca. 0,7 daa areal. Tverrslaget skal være klart for uttransport av masser innen mai 2020.

I forbindelse med inspeksjoner og senere vedlikeholdsarbeid i tunnelen er det av HMS-grunner ønskelig å sikre persontilkomst til vannveien via tverrslaget i driftsfasen. I påhugget vil det derfor bli en betongvegg med tverrslagsport.

Alternative løsninger som har vært vurdert

I tillegg til den omsøkte løsningen har Sognekraft vurdert to andre alternativer for å skaffe masser til veibygging og legging av ny vannledning:

- Etablere lokale massetak i Henjadalen for uttak av nødvendige masser.

Alternativet innebærer etablering av massetak ved Flya og Åsebakken i Henjadalen like sør for Nyastølen. Ved Flya må det tas ut omlag 10 000 m³ faste masser (tilsvarer 17 000 m³ løse masser), noe som vil medføre et arealbeslag på ca. 3 daa. Ved Åsebakken må det tas ut omlag 20 000 m³ fast fjell (tilsvarer 34 000 m³ løse masser). Knuseverk blir etablert ved Åsebakken. Uttaket vil medføre et arealbeslag på omlag 5 daa i dette området.

Alternative lokaliteter for uttak av stein er ved Fessefossen eller Rjukandefossen hvor det er påvist fjell i dagen. Åsebakken er foreslått fremfor disse to lokalitetene, da de begge ligger ved hver sin foss som framstår som flotte landskapselementer, og det vil være uheldig å etablere permanente inngrep i disse områdene.

Ved etablering av lokale massetak vil eksisterende løsmasser bli fjernet og mellomlagret for bruk ved istandsetting. Det vil også sannsynligvis bli noe overskuddsmasse fra veiarbeidet, både stor stein og noe morenemasse, som kan fylles tilbake i massetakene. Det vil likevel ikke være mulig å fylle tilbake noe i nærheten av de volumene som må tas ut, og massetakene blir derfor stående igjen som permanente sår i

terrenget. Tilgjengelig masse vil bli fylt på i bunnen av skjæringer, og vekstmasser lagt på toppen for å revegetere så godt som mulig.

Fordelene med dette alternativet er lite behov for transport av masser langs rv.55 og gjennom boligfelt og skolevei ved Røysane.

Ulempene sammenlignet med det omsøkte alternativet er at en ikke får utnyttet tilgjengelige tunnelmasser som ressurs, samt at store, permanente massetak i Henjadalen vil være negativt for landskapsverdien og opplevelsen i forbindelse med friluftsliv. Det vil også være lite overskuddsmasser som kan nyttes for istandsetting av massetakene.

- Transport av masser fra Grindsdalen.

Alternativet innebærer transport av masser fra planlagt deponi ved Myklebru i Grindsdalen til Flyane i Henjadalen der bygging av ny vei starter. Dette er en strekning på ca. 18 km. Transport av 50 000 m³ masser fra Grindsdalen til Henjadalen medfører 4 200 lastebillass ned Grindsdalen, langs en smal og kronglete rv. 55, gjennom boligområder i Leikanger, Henjane og Røysane. Den siste delen av veien er skolevei for barn til Leikanger barneskole. Ved skolen ligger også Syril stadion som blir brukt som treningsarena for bl.a. barn og unge på ettermiddag/kveld. 4 200 lastebillass med masser medfører 8 400 lastebilpasseringer forbi området med skole og idrettsanlegg.

Masser til omfylling av vannledning og bærelag på vei kan knuses i Grindsdalen der det allerede er store midlertidige arealbeslag, og transporteres Henjadalen etter behov, noe som dermed reduserer nødvendig areal for steinknuseverk i Henjadalen. Det må likevel påregnes ett større areal til mellomlager av masser ved Flya ved dette alternativet.

Sognekraft viser til at alternativet kan gjennomføres innen rammen av gjeldende konsesjon uten at det må foretas planendring.

Fordelene med dette alternativet er bruk av overskuddsmasser på en samfunnsnyttig måte, redusert behov for deponering masser i Grindsdalen, samt mindre arealbeslag i Henjadalen, da det ikke vil være behov for tverrslag og knuseverk her.

Ulempene sammenlignet med det omsøkte alternativet er at det vil medføre svært mye transport av masser langs rv. 55 gjennom boligområder og langs skolevei der mange barn ferdes. Dette vil gi ulemper i form av støy, støv og dårligere trafikksikkerhet, samt at mye tungtrafikk vil øke utslippet av CO₂.

Saksgang og merknader fra høringen

NVE mottok søknaden om planendring fra Sognekraft datert 10.12.2018. Søknaden ble sendt på begrenset høring 10.1.2019 til Leikanger kommune, Fylkesmannen i Vestland og Sogn og Fjordane fylkeskommune. Høringsfristen var 20.2.2019. NVE mottok uttalelser fra Leikanger kommune og Fylkesmannen i Vestland. I tillegg mottok NVE en uttalelse fra Forum for natur og friluftsliv (FNF) i Sogn og Fjordane som vi har valgt å referere, selv om foreningen ikke sto på høringslista.

Sognekraft kommenterte høringsuttalelsene i brev av 18.2.2019.

I forbindelse med høringen av søknaden ble det ikke registrert noen innsigelser til den omsøkte planendringen.

Høringsuttalelsene gjengis i sin helhet (saks- og dokumentnummer er oppgitt i parentes):

Leikanger kommune, uttalelse datert 14.2.2019 (200704974-228):

Leikanger kommune v/formannskapet har i dag vedteke slik uttale til søknaden:

Leikanger kommune støttar opp om Sognekraft AS sin søknad om planendring for Leikanger kraftverk. Leikanger kommune har vore ein pådrivar for å finne alternative løysingar for å stette behovet for om lag ca 50 000 kub.mtr steinmassar til bygging av veg og legging av ny hovudvassleidning til nytt inntak for drikkevatt i Traståna.

Alternativet vil vere å transportere massane frå Huksdalen, langs rv. 55 gjennom sentrum og vidare gjennom bustadfelt på kommunale vegar kombinert med skuleveg. Dette vil medføre miljømessige konsekvensar samt store utfordringar med trafikktryggleik og støy.

Leikanger kommune meiner etableringa av tverrslaget i Henjadalen ikkje har miljømessige konsekvensar og vil heller ikkje utfordre naturmangfaldet på særskilt måte. Leikanger kommune vil oppmode NVE om å godkjenne planendringa slik Sognekraft AS har søkt om.

Fylkesmannen i Vestland, uttalelse datert 20.2.2019 (200704974-230):

For å avgrense inngrepa i Henjadalen må det vurderast om det er nødvendig med permanent veg og kva for standard vegen må ha. Dersom det må byggast veg slik det er søkt om, vurderer vi at eit tverrslag vil vere akseptabelt.

Vi viser til søknad om ny planendring datert 10.01.2019.

Leikanger kommune og Sognekraft har konkludert med at det skal byggast nytt drikkevassinntak i tilknytning til kraftverksinntaket på kote 611 i Traståna. I samband med etableringa av drikkevassinntaket må det leggest vassleidning frå eksisterande inntak på kote 168 til inntak Traståna på kote 611, og byggast ein 3,5-4 m brei landbruksveg.

Planendringa inneber etablering av eit tunneltverrslag i Henjadalen på 110-130 meter. I følgje søknaden skal tverrslaget nyttast til uttak av steinmassar for bygging av veg og vassleidning opp til planlagt kraftverksinntak og nytt drikkevassinntak i Traståna. Det skal plasserast eit knuseverk ved tverrslaget, og det vil vere nødvendig å mellomlagre massar. Alternativa til å etablere eit tverrslag er å etablere lokale massetak i Henjadalen for uttak av dei nødvendige massane eller å transportere massane frå Grindsdalen.

Bakgrunn

I fråsegna vår frå 25.06.2009, la vi mellom anna vekt på inngrepsfrie naturområde i Henjadalen, og ba NVE vurdere eit redusert utbyggingsalternativ. 20.06.2012 tilrådde vi ei utbygging etter alternativ C. Dette var planlagt med veg opp til inntaket i Traståna, og dersom Trastadalsvatnet ikkje vart utbygd tilrådde vi å vurdere om det var mogleg å flytte inntaket lengre ned for å redusere inngrepa ved Nyastølen: Etter alternativ C er det planlagt å bygge veg fram til det kommunale vassverket som er planlagt i Traståna på kote 600. Traståna vert rekna for å vere ei god råvasskjelde, men dersom ikkje Trastadalsvatnet vert regulert, kan det vere at denne kjelda er for lita til å dekke kommunen sitt framtidige behov. Det bør difor utgreiast eit alternativ kor inntaket til vassverket vert knytt til kraftverksinntaket nedanfor samløpet med Friksdøla. Dette ville spart Nyastølen for inngrep både frå inntak, redusert vassføring og veg. Dette vil også vere svært gunstig for kulturmiljøet med automatisk freda kulturminne på Nyastølen.

17.02.2017 fekk vi oversendt ein planendringssøknad frå NVE, der det mellom anna ikkje skulle etablerast tverrslag i Henjadalen. Vi var positive til at deponi og andre inngrep i Henjadalen gjekk ut, til tross for at vi hadde enkelte innspel til at det vart meir massar i Grindsdalen. I fråsegna 06.04.2017

skriv vi mellom anna at Henjadalen er eit viktig friluftsområde, og det vil difor vere viktig å halde omfanget av inngrep så lågt som mogleg.

Vår vurdering

Vår vurdering er framleis at inngrepa i Henjadalen må reduserast til det som er nødvendig. Sidan det skal etablerast eit nytt drikkevassinntak i Traståni er det nødvendig med ei røyrgate ned til eksisterande inntak. For å avgrense inngrepa i Henjadalen må det vurderast om det er nødvendig med permanent veg og kva for standard vegen må ha. Det må også vurderast kor mykje masse det er trong for ut i frå vegstandard.

Dersom det må byggast veg slik det er søkt om, vurderer vi at eit tverrslag vil vere akseptabelt. I kartvedlegget er det teikna veg vidare om lag 200 meter bort til inntaket i Slettabotn. Sidan det er relativt kort avstand mellom desse inntaka kan det vere fordelaktig å bygge ein veg for å få maskiner og utstyr fram. Etter vårt syn treng ikkje dette vere ein permanent veg, slik det er vist på kartet.

Området til mellomlagring av massar må avgrensast til det som er nødvendig, og det må ikkje vere fare for avrenning av massar til vassdraget. Ver merksam på at både stasjonære og mellombelse/mobile knuseverk vert regulerte etter kapittel 30 i ureiningsforskrifta som gjeld ureining frå produksjon av pukk, grus, sand og singel. Etter § 30-11 skal det sendast skriftleg melding til Fylkesmannen via meldeskjemaet på heimesida vår. Området må stellast til etter at tiltaket er ferdig, og vegetasjonen må reetablerast med stadeigen vegetasjon.

Forum for natur og friluftsliv (FNF), uttalelse datert 19.2.2019 (200704974-231):

Høyringsfråsegna vert sendt på vegne av Sogn og Fjordane Turlag ved Naturvernutvalet, Naturvernforbundet I Sogn og Fjordane, NJFF Sogn og Fjordane og Leikanger JFF, og Forum for natur og friluftsliv i SF.

Vi viser til Sognekraft AS sin søknad av 10.12.2018 med vedlegg, om planendring for Leikanger kraftverk – Etablering av tverrslag i Henjadalen. Når vi seinare i fråsegna refererer til søknaden, er det vedlegget til søknadsbrevet, sjølve søknaden som er utarbeidd av Norconsult, vi refererer til.

Generelt om søknaden:

Som «alle veit», og som det går klårt fram av punkt 3.1 i søknaden, er Henjadalen viktig for landskap og friluftsliv. Den er også viktig for kulturminne og kulturmiljø. Det er derfor viktig at inngrepa i dalen vert så små som mogeleg, og avgrensa til det som er heilt nødvendig.

Bygging av ein ny permanent veg fram til det nye vassverkinntaket er eit stort inngrep. Den vil mellom anna øydelegge størstedelen av den eksisterande hovudstien innover dalen. Men ettersom det er nødvendig å bygge ein slik veg, må ein «gjere det beste ut av det», og gjere inngrepa så små som mogeleg. Veg innover til Inntak Slettabotn er derimot heilt unødvendig (sjølv om den sikkert er «kjekk å ha» for utbyggaren), og eit betydeleg tilleggsinngrep i eit verdfullt område nær Nyastølen og Frikisdalen. Vi oppmodar NVE sterkt om ikkje å gje løyve til denne ekstra-vegen! Inngrepa i Henjadalen må avgrensast mest mogeleg.

For å skaffe stein til bygging av vegen inn til vassverkinntaket, er det 3 alternativ:

- *Tilkøyring av stein frå Grindsdalen vil gje dei klårt minste permanente inngrepa i Henjadalen, noko som vil vere positivt for landskap, friluftsliv og kulturminne. Men det vil føre med seg ein så omfattande lastebiltransport, at vi likevel reknar alternativet som uaktuelt.*

- Etablering av lokale massetak i Henjadalen vil føre med seg uheldige inngrep i Henjadalen, men det kan vere mogeleg å delvis kamuflere desse inngrepa med påfylling av lausmasser etter at uttaket av massar er ferdig. Ein fordel med alternativet er at steinuttaket blir redusert til det minimum ein treng for å bygge vegen, og at det høgst sannsynleg blir uaktuelt å sprengje ut ekstra stein for å bygge veg til Inntak Slettabotn.
- Etablering av tverrslag i Henjadalen (som er omsøkt,) er tilsynelatande det beste alternativet. Men det er ikkje sikkert at det er det likevel! Søknaden inneheld altfor lite informasjon om dei reelle konsekvensane av dette alternativet til å seie noko sikkert om det.

Døme 1: Det ganske store tilleggsinngrepet i form av ny veg til Inntak Slettabotn, er truleg berre aktuelt i samband med dette alternativet. Det er negativt!

Døme 2: For dei to andre alternativa er det berre snakk om å bygge vegen fram til vassverkinntaket med minst mogeleg bruk av stein. Dette for å enten redusere transporten av stein frå Grindsdalen, eller redusere storleiken på massetaka i Henjadalen. Resultatet av dette er at vegen høgst sannsynleg blir liggande lågt og godt i terrenget. For tverrslagalternativet kan ein risikere at det er steinmengdene som blir tekne ut via tverrslaget som vert bestemmende for korleis vegen vert utforma. Ein kan i verste fall risikere at vegen fram til vassverkinntaket heilt eller delvis vert utforma som ei langstrekt steinfylling med ein veg på toppen. Ein risikerer at hovudfokusset blir på å få plassert all steinen ein tek ut av tverrslaget, og at ein i mykje mindre grad vil legge vekt på å tilpasse vegen til terrenget. Ein kan altså risikere at vegen blir mykje meir dominerande og skjemmande i landskapet enn det vegen vil bli for dei to andre alternativa. I så fall vil tverrslagalternativet totalt sett høgst sannsynleg bli klårt dårlegare for landskapet i Henjadalen enn dei to andre alternativa. Søknaden seier ikkje noko som helst om den problemstillinga vi tek opp her. Illustrasjonane i Figur 2, 3 og 4 indikerer at ein tek sikte på å bruke unødvendig mykje stein til vegbygginga, og at uroa vår er høgst reell!

Konklusjon: Viss alternativet med «Etablering av tverrslag i Henjadalen» skal verte akseptabelt, er det to klare føresetnader for det:

1. *At det ikkje blir bygd veg fram til Inntak Slettabotn.*
2. *At det ikkje blir brukt unødvendig mykje stein til bygging av vegen fram til vassverkinntaket, men at steinmengdene som vert brukte til vegen blir om lag dei same som for dei to andre alternativa. Viss det blir teke ut «for mykje» stein via tverrslaget, bør denne transporterast bort og brukast andre stader, til dømes nede i bygda, der den kan nyttast på ein god måte. Truleg blir ikkje steinmengdene som «blir til overs», større enn at transportomfanget blir akseptabelt.*

Andre synspunkt i samband med søknaden: Vedr. vegbygginga: Vi ber NVE om å stille strenge krav til bygginga av vegen fram til vassverkinntaket. Mellom anna bør lausmassar (der det ikkje er altfor djupt) i vegtraseen fjernast, leggast til side, og seinare brukast til å plastre vegskråningane. Det bør ikkje vere synleg sprengstein i vegskråningane. Dessutan må den generelle terrengtilpassinga av vegen vere god! Vedr. tverrslaget: Vi ber om at det vert lagt stor vekt på å spare mest mogeleg av vegetasjonen rundt tverrslaget, særleg bjørkene på vestsida av forskjæringa/inngangen er viktige, slik at tverrslaget, forskjæringa og vegen fram til denne blir minst mogeleg synleg på avstand. Sluttord: Vi viser til synspunkta våre tidlegare i fråsegna om mellom anna: Sløyfing av veg til Inntak Slettabotn. God terrengtilpassing av vegen, inkl. avgrensa bruk av steinmassar frå tverrslaget. Ivaretaking av tre og anna vegetasjon for å «kamuflere» alle inngrep mest mogeleg.

Under den uttrykkelege føresetnaden at det vert teke mest mogleg omsyn til desse synspunkta, er vi positive til at NVE/OED seier ja til endringssøknaden.

Søkers kommentarer

Sognekraft har kommentert høringsuttalelsene i brev av 18.3.2019:

Fylkesmannen i Vestland

Fylkesmannen ber om at det vert gjort ei vurdering av om det er naudsynt med permanent veg til drikkevassinntaket i Henjadalen, og kva for standard denne vegen må ha, samt at det må vurderast kor mykje masse ein treng for å bygge veg med naudsynt vegstandard. Dersom vegen må byggast som omsøkt ser dei på tverrslag som ei akseptabel løysing. Etter fylkesmannen sitt syn er det hensiktsmessig med ein mellombels veg frå inntak Traståna til inntak Slettabotn, men at denne vegen ikkje treng vere permanent.

Fylkesmannen peikar på at områder til mellomlagring av massar må avgrensast til det som er nødvendig og at det ikkje må vere avrenning til vassdraget, og minner om at mobile knuseverk må meldast til fylkesmannen.

Det er trong for, og allereie gitt konsesjon til, ein enkel landbruksveg som kan nyttast ved tilsyn og vedlikehald av drikkevass- og kraftverksinntaket. I tillegg skal drikkevassleidningen leggjast i denne vegen, noko som vil krevje ein del omfyllingsmassar. Vegen frå Flya til Traståna vil vere ein enkel, terrengtilpassa veg. Grunneigarar og kommunen planlegg at vegen vert stengd med bom, og den vil ikkje bli brøytta om vinteren. Nøyaktig kor mykje massar som trengs for å bygge vegen er noko usikkert og vil avhenge av grunnforholda langs traséen. Anslaget i søknaden er i høgste enden av skalaen for å vere sikre på at ein ikkje får eit stort massebehov som ikkje var forutsett. Uansett mengd er det snakk om store mengder stein som må skaffast frå ein stad, og alternativa til det omsøkte tverrslaget er lokale massetak i Henjadalen som også vil medføre terrenginngrep, eller transport av massane gjennom Hermansverk som er uønskt av omsyn til nærmiljøet.

Sognekraft viser til e-post frå NVE datert 27.8.2018 der det er stadfesta at det i konsesjonen av 2016 er gitt løyve til å bygge veg opp til inntaka i Henjadalen. Dette inkluderer veg til Slettabotn. Vegen mellom inntak Traståna og inntak Slettabotn er dermed ikkje del av planendringssøknaden om tverrslag i Henjadalen.

Dersom det vert gjeve løyve til tverrslaget vil det bli utarbeidd eit tillegg til detaljplan for miljø og landskap for Henjadalen som bl.a. vil avklare mellombels arealbeslag. Det vil også bli sendt melding til Fylkesmannen om mobilt knuseverk.

Leikanger kommune

Leikanger kommune ved formannskapet er positive til planendringa, og oppmodar NVE om å godkjenne denne. Sognekraft tek dette til vitande.

Forum for natur og friluftsliv (FNF)

FNF meiner at ein «må gjere det beste ut av» vegbygging i Henjadalen ved å gjere inngrepa her så små som mogleg, og dei oppmodar NVE om ikkje å gje løyve til bygging av veg til inntak Slettabotn. Dei skriv at etablering av tverrslag i Henjadalen kan vere akseptabelt under følgjande føresetnadar:

- *At det ikkje vert etablert veg til inntak Slettabotn*
- *At det ikkje vert nytta unødvendig mykje stein til vegen i Henjadalen*

FNF påpeikar elles at det må settast krav til istandsetting av vegen gjennom revegetering og terrengtilpassing, og at det bør sparast vegetasjon rundt forskjeringa, særleg på vestsida, for å redusere innsyn.

Når det gjeld veg til inntak Slettbotn sjå kommentar til dette under svar til Fylkesmannen i Vestland. Vidare kan Sognekraft stadfeste at mengda massar som vert teke ut i Henjadalen vil bli tilpassa det reelle behovet. Massebehovet vil bli avstemt undervegs i bygginga, og massar det eventuelt ikkje vert trong for i Henjadalen vil bli køyrt til deponi i Grindsdalen som opphavelag planlagt. Det permanente arealbeslaget i Henjadalen som følgje av ei forskjering ved Traståna vil vere ca. 1 daa. Dersom 50 000 m³ steinmassar skal takast ut frå lokale massetak er det anslått at dette vil utgjere arealbeslag på ca. 3 daa for massetak ved Flyane og ca. 5 daa for massetak ved Åsebakken. Det vil i så fall vere lite tilgjengelege massar for å setje i stand att desse massetaka.

Det vil bli utarbeid eit tillegg til detaljplan for miljø og landskap for Henjadalen. Terrengrtilpassing, revegetering av vegen og eventuelt tiltak for å redusere innsyn til forskjering og tverrslag dersom planendringa vert godkjent vert handsama gjennom tillegget til detaljplanen.

NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget

NVE mener tidligere konsekvensutredning og vurderinger i forbindelse med gjeldende konsesjoner, sammen med supplerende opplysninger og fagvurderinger for omsøkt ny planendring, samt innkomne høringsuttalelser og søkers kommentarer til disse, utgjør et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne ta stilling til planendringssøknaden, jf. naturmangfoldloven § 8.

I forbindelse med den begrensede høringen av planendringssøknaden har det ikke fremkommet konkrete krav om tilleggsutredninger.

Vurdering av virkninger av det omsøkte tiltaket

Vurderingene under gjelder de fagtemaene som antas å kunne bli berørt av de omsøkte planendringene. Informasjon om verdier mv. fra søknaden oppsummeres først, deretter gjengis innspill fra høringsinstansene, og til slutt følger NVEs samlede vurdering.

Landskap og friluftsliv

Konsekvensutredningene i den opprinnelige konsesjonssøknaden vurderer landskapsverdien i influensområdet som middels og områdenes verdi for friluftsliv som middels/store. De største landskapskvalitetene er knyttet til indre deler av Henjadalen og denne hoveddalens møte med Friksdalen. Henjadalen vurderes som et godt egnet område for lette ski- og fotturer, jakt og fiske. Ved registrering av viktige friluftsområder i Sogn og Fjordane er Henjadalen omtalt som det mest brukte dalføret for friluftaktiviteter på nordsiden av Sognefjorden.

Leikanger kommune har ikke uttalt seg spesifikt om virkningene på landskap og friluftsliv, men mener tiltaket ikke vil ha noen miljømessige konsekvenser og heller ikke utfordre naturmangfoldet på særskilt måte. Kommunen viser til at alternativet vil være å frakte massene fra Huksdalen langs rv.55 gjennom sentrum av Hermansverk og videre gjennom boligområder på kommunale veier kombinert med skolevei. Leikanger kommune oppfordrer NVE til å godkjenne planendringen slik Sognekraft har søkt om.

Fylkesmannen i Vestland påpeker viktigheten av at inngrepene i Henjadalen reduseres til kun det som er nødvendig. Siden det skal etableres nytt drikkevannsinntak i Traståni er det nødvendig med en rørgate ned til eksisterende inntak. For å avgrense inngrepene i Henjadalen må det vurderes om det er nødvendig med permanent vei og hvilken standard veien må ha. Det må også vurderes hvor mye masse som det er behov for ut fra veistandarden. Dersom veien bygges slik det er søkt om, vurderer Fylkesmannen at et tverrslag vil være akseptabelt. Fylkesmannen bemerker at det i kartvedlegget er inntegnet vei videre om lag 200 m bort til kraftverksinntaket i Slettbotn. Fylkesmannen ser fordelene med en slik vei for å få maskiner og utstyr frem, men mener veien ikke trenger å være en permanent vei,

slik det er vist på kartet. Videre mener Fylkesmannen at området til mellomlagring av masser må avgrenses til det som er nødvendig.

FNF mener etablering av tverrslag i Henjadalen slik det er søkt om tilsynelatende er det beste alternativet av de aktuelle løsningene som har vært vurdert for å skaffe tilveie masser for bygging av veien til drikkevannsinntaket i Traståna. Veien vil likevel utgjøre et stort inngrep i området. Den vil bl.a. ødelegge størstedelen av den eksisterende hovedstien innover dalen. Veien bør tilpasses terrenget og det bør ikke brukes mer masse enn nødvendig. Overskuddsmasse bør eventuelt fraktes ut av dalen og brukes til andre nyttige formål. FNF mener bygging av permanent vei videre frem til kraftverksinntaket i Slettabotn er helt unødvendig og vil representere et betydelig tilleggsinngrep i et verdifullt område ved Nyastølen og Friksdalen. Foreningen anmoder derfor NVE sterkt om ikke å gi tillatelse til bygging av veien til inntaket i Slettabotn. Når det gjelder tverrslaget må det legges vekt på å spare mest mulig av vegetasjonen rundt, særlig bjørkene på vestsiden av forskjæringen/inngangen er viktige, for at inngrepet skal bli minst mulig synlig. FNF er positive til den omsøkte planendringen under forutsetning av at deres synspunkter, slik de fremgår av høringsuttalelsen, blir tatt hensyn til i behandlingen av søknaden.

NVE er enig med høringsinstansene i at det er viktig å begrense inngrepene i Henjadalen og finne gode tilpasningsløsninger bl.a. av hensyn til landskap og friluftsliv. Vi mener den omsøkte planendringen som omfatter nytt tverrslag med forskjæring vil ha begrenset visuell påvirkning etter at anlegget er ferdigstilt og områdene rundt er istandsatt. Vi forutsetter at den naturlige vegetasjonen ved forskjæringen bevares så langt det er mulig. I anleggsperioden vil steinknuseverk og mellomlagring av masser være synlige inngrep, men disse inngrepene er midlertidige. Anleggsarbeidene i forbindelse med etablering av tverrslaget og drift av knuseverket vil også medføre støy som kan oppleves som sjenerende for de som bruker området til friluftsliv i den perioden arbeidet pågår.

Når det gjelder etablering av veier til inntakene i Henjadalen foreligger det allerede tillatelse til dette i konsesjonen til regulering av Store Trastadalsvatn og bygging av Leikanger kraftverk gitt ved kgl. res. 17.6.2016. Dette fremgår også av departementets merknader pkt. 4.2 i forbindelse med tillatelse til planendring gitt ved kgl. res. 1.9.2017. Sognekraft trenger derfor ikke noen ny tillatelse til å bygge permanent vei til inntaket i Traståna og videre til inntaket i Slettabotn. NVE må imidlertid godkjenne veier i forbindelse med detaljplanfasen. Vi forutsetter da at veiene planlegges og utformes på en miljømessig god måte som er tilpasset terrenget og som tar hensyn til landskap, opplevelsesverdier, kulturmiljø og andre registrerte verdier.

Kulturminner og kulturmiljø

Øvre deler av Henjadalen er i en tilleggsutredning til den opprinnelige konsekvensutredningen vurdert å være av stor verdi for kulturminner og kulturmiljø. Ifølge planendringssøknaden finnes det ikke kjente automatisk fredede kulturminner eller nyere tids kulturminner i området der tiltaket vil ligge. Søker mener tiltaket ikke vil være synlig fra kulturmiljøet ved Nyastølen på andre siden av Slettabotn.

FNF er kritisk til planlagt vei opp til inntaket i Slettabotn som vil kunne påvirke området ved Nyastølen.

NVE viser til at det i den opprinnelige konsesjonen er gitt tillatelse til å bygge vei til inntakene i Henjadalen som også inkluderer inntaket i Slettabotn, se nærmere omtale under punktet ovenfor. På bakgrunn av foreliggende informasjon ser vi det som lite sannsynlig at den omsøkte planendringen, som gjelder etablering av et tverrslag for uttak av tunnelstein, vil få noen virkninger av betydning på kjente kulturminner eller kulturmiljø. NVE vil for øvrig bemerke at det ikke foreligger noen uttalelse fra fylkeskommunen som er ansvarlig myndighet for forvaltning av kulturminner og kulturmiljø.

Terrestrisk naturmiljø

Av konsekvensutredningen i forbindelse med konsesjonssøknaden fremgår det at de øvre delene av Henjadalen består av triviell vegetasjon uten de helt store kvalitetene. Ifølge planendringssøknaden vil tiltaket medføre arealinngrep og fjerning av vegetasjonsdekke som består av vanlige arter i et område lokalt ved forskjæringen. Ingen viktige naturtyper eller rødlistede arter vil bli berørt.

Høringsinstansene har ingen spesifikke merknader til virkningene på det terrestriske naturmiljøet.

NVE vurderer at den omsøkte planendringen ikke vil få noen virkninger av betydning på det terrestriske naturmiljøet, herunder viktige naturtyper eller rødlistede arter.

Vurdering av tiltaket opp mot andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

Verdier knyttet til fagtemaene naturressurser, flora og fauna, ferskvannsökologi og landskap er grundig utredet i tidligere konsekvensutredning med tilleggsutredninger. Planendringssøknaden inneholder i tillegg spesifikke vurderinger for aktuelle fagtema. NVE mener kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8 således er tilfredsstillt.

Føre-var-prinsippet, § 9

NVE vurderer det som lite sannsynlig at det finnes uregistrerte naturverdier av betydning i områdene som vil bli påvirket av planendringen. Vi kan ikke se at det foreligger reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet som følge av planendringen.

Økosystemtilnærming og samlet belastning, § 10

Den omsøkte planendringen er avgrenset i omfang og vil i liten grad berøre nye naturområder. Vi har ikke informasjon som tilsier at tiltaket vil påvirke noen viktige naturtyper eller rødlistede arter. NVE vurderer det som lite sannsynlig at planendringen vil føre til økt samlet belastning på økosystemet.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

NVE har ved sin vurdering av konsesjonsspørsmålet, herunder konsesjonsvilkår og avbøtende tiltak, lagt vekt på at valgte teknikker og driftsmetoder skal være miljøforsvarlige, og at tiltakshaver skal bære kostnadene for gjennomføring av tiltakene.

Vannforskriften

Vannforskriften har som hovedformål å gi rammer for fastsettelse av miljømål som sikrer en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Fastsettelse av miljømål for vannforekomstene skjer gjennom de regionale vannforvaltningsplanene.

Vassdragene som påvirkes av Leikanger kraftverk inngår i «Regional plan for vassforvaltning for Sogn og Fjordane vassregion (2016-2021)» og tilhørende tiltaksprogram som er utarbeidet i medhold av vannforskriften. Planen ble vedtatt av fylkestinget i Sogn og Fjordane 10.12.2015. Planen ble senere sentralt godkjent med visse endringer av Klima- og miljødepartementet 4.07.2016.

Miljømålet for vannforekomsten øvre del av Henjaelvi er «god økologisk tilstand» (GØT) i 2021 som er det samme som dagens tilstand. Vannforekomsten nedre del av Henjaelvi er karakterisert som «sterkt modifisert» (SMVF) hvor påvirkningen skyldes flomverk og forbygninger, vannuttak til settefiskproduksjon og diffus avrenning fra landbruk og bebyggelse. Miljømålet for den nedre delen er «godt økologisk potensial» (GØP), tilsvarende dagens tilstand/potensial.

Planendringen som gjelder etablering av et nytt tunneltverrslag i Henjadalen for uttak av masser til veibygging, herunder etablering av et knuseverk og mellomlagring av masser, kan medføre potensiell fare for avrenning av partikulært materiale til Traståna (øvre del av Henjælvi) i anleggsfasen. Partikler er en av flere fysisk-kjemiske støtteelementer som inngår i klassifiseringen av den økologiske tilstanden etter vannforskriften. NVE forutsetter at tiltaket gjennomføres på en slik måte at det ikke skjer ukontrollert avrenning til nærliggende vassdrag.

Det omsøkte tiltaket forventes ikke å påvirke den økologiske tilstanden i vannforekomstene i Henjælvi og de miljømål som er fastsatt gjennom den regionale vannforvaltningsplanen.

Plan- og bygningsloven (forskrift om byggesak)

Forskrift om byggesak etter plan- og bygningsloven gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at planendringen ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Kulturminneloven

Tiltakshaver må ta kontakt med fylkeskommunen for nærmere avklaring vedrørende undersøkelsesplikten for kulturminner før anleggsarbeidet kan påbegynnes, jf. kulturminneloven § 9.

Forurensningsloven

NVE mener det er lite sannsynlig at den omsøkte planendringen vil kunne medføre betydelig forurensning etter at tiltaket er ferdigstilt. Ved en eventuell gjennomføring må utbygger ta kontakt med Fylkesmannen vedrørende utslippstillatelse for anleggsfasen, og det må legges frem en plan som viser hvordan forurensning i denne perioden vil bli håndtert.

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at både stasjonære og midlertidige/mobile knuseverk blir regulert etter kapittel 30 i forurensningsforskriften som gjelder forurensning fra produksjon av pukk, grus, sand og singel. Etter § 30-11 skal det sendes skriftlig melding til Fylkesmannen via meldeskjemaet på hjemmesiden. Området må stelles til etter at tiltaket er ferdig og reetableres med stedegen vegetasjon.

Oppsummerende vurdering

Sognekraft AS har søkt om ny planendring for Leikanger kraftverk i Henjælvi og Grindselvi i Leikanger kommune. Planendringen innebærer etablering av et tverrslag i Henjadalen ca. 150 m sør for inntaket i Traståna. Hovedformålet med tverrslaget er å hente ut tunnelstein for bygging av vei opp til nytt drikkevannsinntak i Traståna. Bygging av veien medfører et massebehov på ca. 50-60 000 m³ løse masser. I forbindelse med uttak av masser til bygging av veien, må det i anleggsperioden etableres et steinknuseverk i nærheten av tverrslaget. Det vil også være behov for mellomlagring av masser ved tverrslaget og noen steder langs veien.

Andre løsninger som har vært vurdert er etablering av lokale massetak i Henjadalen eller transport av masser fra deponi i Grindsdalen. Sammenlignet med disse alternativene fremstår etablering av et tverrslag for uttak av masser som den klart beste og mest skånsomme løsningen. De areal- og miljømessige virkningene vurderes som små og er i hovedsak avgrenset til anleggsperioden.

Overskuddsmasse fra bygging av vannveien til kraftverket vil kunne brukes til et nyttig formål istedenfor å bli lagt i et deponi. NVE vurderer det som lite sannsynlig at planendringen vil føre til økt samlet belastning på økosystemet. Tiltaket forventes heller ikke å påvirke den økologiske tilstanden i de nærliggende vannforekomstene og miljømålene som er fastsatt i den regionale vannforvaltningsplanen.

Leikanger kommune mener tiltaket ikke vil medføre noen virkninger av betydning på miljøet. Kommunen anmoder NVE om å godkjenne planendringen slik Sognekraft har søkt om. Fylkesmannen i Vestland mener et tverrslag vil være et akseptabelt tiltak, men påpeker viktigheten av å avgrense inngrepene i Henjadalen til kun det som er nødvendig.

NVE mener det foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne fatte vedtak i saken.

NVEs vedtak

I tillatelse gitt ved kgl. res. av 1.9.2017 til planendring av Leikanger kraftverk, heter det i punkt 3: *Planendringer kan foretas av departementet eller den departementet bemyndiger.* Olje- og energidepartementet ga 24.8.2018 NVE myndighet til å behandle søknad om ny planendring av Leikanger kraftverk.

Vannressursloven og vassdragsreguleringsloven

NVE legger i sin samlede vurdering vekt på at Leikanger kraftverk med omsøkt ny planendring fortsatt vil gi et verdifullt bidrag til produksjonen av fornybar energi. Planendringen, som innebærer etablering av et tverrslag i Henjadalen for uttak av masser til bygging av nødvendig vei opp til nytt drikkevannsinntak, vurderes som den klart beste og mest skånsomme løsningen av de alternativene som har vært vurdert. Virkningene av tiltaket vurderes i hovedsak å være avgrenset til anleggsperioden, mens det ikke forventes virkninger av vesentlig betydning for miljø eller brukerinteresser i driftsfasen.

NVE mener fordelene og nytten ved gjennomføring av omsøkt planendring er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, jf. vannressursloven § 25 og vassdragsreguleringsloven § 8. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 2 og vannressursloven § 8 gis Sognekraft AS tillatelse til å foreta planendring for regulering av Store Trastadalsvatn og til overføring av Henjaelvi til Grindselvi og til bygging av Leikanger kraftverk i Leikanger kommune. Tillatelsen gis på de vilkår som fremgår av tillatelse gitt ved kgl. res. 17.6. 2016.

Oreigningslova

Det er søkt etter oreigningslova om samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for gjennomføring av tiltaket dersom det ikke oppnås minnelig avtale med alle grunneiere.

Det er i den sammenheng også søkt om samtykke til forhåndstiltredelse, dvs. rett til å ta i bruk eksproprierte arealer og rettigheter før det foreligger rettskraftig skjønn om erstatning.

Planendringen medfører behov for mer arealer til tverrslag/forskjæring, adkomstvei, steinknuseverk og deponier for mellomlagring av masse.

Planendringssøknaden inneholder ikke noen konkret beskrivelse av arealene som søkes ekspropriert og informasjon om hvilke eiendommer, grunneiere og rettighetshavere som vil bli berørt, jf. oreigningslova § 11. NVE har derfor ikke tilstrekkelig grunnlag for å behandle søknad om samtykke til ekspropriasjon samtidig med søknad om planendring. Søknad om samtykke til ekspropriasjon vil bli behandlet separat når nødvendig informasjon foreligger. Søknaden vil da måtte sendes på høring til de som blir berørt av inngrepet før NVE fatter vedtak i saken.

Andre lover

NVE kan ikke se at planendringen medfører noen endringer som krever tillatelse etter andre lover for driftsfasen. Fylkesmannen vil i etterkant av konsesjonen vurdere om det er nødvendig med utslippstillatelse etter forurensningsloven for anleggsperioden. Etablering av steinknuseverk er et meldepliktig tiltak etter forurensningsforskriften.

Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet av parter i saken og andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra det tidspunkt denne underretning er kommet frem, jf. forvaltningslovens kapittel VI. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Godkjenningstekst settes automatisk inn ved ekspedering

Kopi:

- Olje- og energidepartementet
- Leikanger kommune
- Fylkesmannen i Vestland
- Sogn og Fjordane fylkeskommune
- Forum for natur og friluftsliv

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.